

Post voor en van iedereen

Auteur(s):

Wittebloostuijn, A., van
Hoogleraar economie aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Verschenen in:

ESB, 85e jaargang, nr. 4261, pagina D25, 22 juni 2000

Rubriek:

Dossier Liberalisering van netwerksektoren

Trefwoord(en):

Norg in het jaar 2010. Op de vijf brinken staan nog altijd de vertrouwde rode brievenbussen. Alleen het subtiel onderscheid tussen overige en streekpost is verdwenen: één grote gleuf Post volstaat. Naast elke rode TPG-bus staat een witte evenknie van het Duitse postbedrijf - met vier afzonderlijke gleuven (Noord-Nederland, Nederland, Europa en Wereld). Op de grond ligt naast elk Nederlands-Duits koppel een vijf-gleuvice design-brievenbus van British Post. Na de definitieve oprichting van deze blauwe brievenbussen, naar verwachting op 1 januari 2011, is een derde postonderneming toegetreden. En het moet gezegd: het rood-wit-blauwe resultaat voorziet de Noorse brinken een trots-vrolijk accent. Naast de koelkast hangen thuis inmiddels de drie postprijzenlijsten boven die van de vijf vuilnisophaalondernemingen. TPG werkt met een quasi-continue bezorgtijd-kilogram-kilometertabel: de bezorging van een 100-gramsbrief de volgende dag (ook op zondag) in Retrenchement kost bijvoorbeeld 2,84 euro, terwijl dezelfde brief voor 0,11 euro binnen 24 uur in een brievenbus in Peest kan belanden. Betaling geschiedt elektronisch na aflezing van een gleuf-postcodescanner. De Duitse concurrent is traditioneler: voor de vier bestemmingscategorieën worden nog altijd vier verschillende postzegelreeksen op de markt gebracht, elk met uniforme tarieven. Vanwege de wat prominent uitgevallen aanwezigheid van een portret van Franco op de nieuwe kerstzegel dreigt de Duitse postbezorger dit jaar overigens marktaandeel te verliezen. Elke morgen om ongeveer zes uur gaan twee - en vanaf 1 januari 2011: drie - fietsende postbodes gezamenlijk op pad langs de Drentse dreven. De TPG-postbode draagt een jasje waarin de oude bruine accenten zijn vervangen door moderne grijs tinten. Het uniform van de 'Duitse' collega oogt wat saaier vanwege het dominante gebruik van de kleur wit. Aan het ontwerp van de outfit voor de nieuwe Britse concurrent wordt nog driftig gewerkt ¹.

Hoewel Herman Vollebergh ongetwijfeld gelijk heeft met zijn constatering dat 'papierene' postmarkten niet wordt afgeschermd door hoge 'traditionele' toetredingsbelemmeringen, daarvoor is bijvoorbeeld de omvang van de verzonken kosten te gering en de kapitaalintensiteit te laag, blijft het moeilijk voorstelbaar hoe na liberalisering (via het loslaten van de monopolieconstructie en - misschien - het schrappen van de UDV-vereisten) feitelijke toetreding kan uitmonden in een werkbare niet-monopoliestructuur ². Ondanks de afwezigheid van een omvangrijke, herkenbare en post-specifieke fysieke netwerkstructuur wordt de logistieke postketen te veel gekarakteriseerd door netwerkachtige arrangementen die het gevolg zijn van de organisatorische eigenaardigheden aan de aanbodzijde en de transparantiebehoeften aan de vraagzijde van de markt. Omdat met de verschuiving van de posttaak van het publieke domein naar dat van een onbedreigde en ongecontroleerde geprivatiseerde monopolist de ambtelijke regeer slechts wordt vervangen door de commerciële drup, is het wenselijk alternatieve regelgevingen in overweging te nemen. Het lijkt immers onwaarschijnlijk dat de huidige status quo van een geprivatiseerde monopolist in een niet-geliberaliseerde markt kan worden omgezet in welvaartsverhogende marktwerking door eenvoudigweg de nationale postmarkten te de-monopoliseren via een standaard-liberalisering van de postmarkten in de Europese Unie. In deze context kan een tweetal, complementaire, mechanismen soelaas bieden.

In de eerste plaats vraagt het temmen van een natuurlijke monopolist om buitengewoon strikt toezicht. Dat is geen sinecure. De verplichting tot publieke informatieverstrekking biedt allerminst de garantie dat eerlijkheid het richtsnoer wordt van de winstzoekende monopolist. Daarvoor valt de schaduw van asymmetrische informatie te veel over het functioneren van de toezichthouder. Deze asymmetrie kan misschien tot werkbare proporties worden teruggebracht door het posttoezicht te organiseren op Europese schaal zodat via vergelijking ('benchmarking') van de prestaties van alle Europese postmonopolisten 'optimale' gedragingen ('best practices') kunnen worden verspreid, zodat enerzijds de private afroaming van monopolioïde winsten kan worden voorkomen en anderzijds innovatieve investeringen kunnen worden gestimuleerd. In de tweede plaats kan de nationale postmonopolist worden gedisciplineerd via de introductie van periodieke veilingen van de nationale postlicenties zodat een geloofwaardige dreiging van (fatale) potentiële toetreding boven de (dan betwistbare) postmarkt hangt, met alle maatschappelijk-positieve effecten van dien in de sfeer van prijsstelling en investeringsgedrag. Daarmee kan het voorstel van Robeco-coryfee Pieter Korteweg, om de revenuen van de GSM-veiling te benutten ten behoeve van de vulling van een 'Generatiefonds', verder worden uitgebreid via de opbouw van een Generatiefonds-kapitaalportefeuille die periodiek wordt aangevuld met de inkomsten uit de veilingen van een reeks van voormalige publieke taken ³.

Zie ook H.R.J. Vollebergh, [Polderpost](#), ESB dossier, 22 juni 2000, blz 23

¹ Een poging om deze laatste stap in de postbezorgketen gezamenlijk uit te besteden (in jargon: te outsourcen) is gestrand op voor de hand liggende bezwaren van de EMA (Europese mededingingsautoriteit).

² In de beperking toont zich de meester. Daarom ga ik in mijn reactie voorbij aan allerlei subtiliteiten (in de sfeer van bijvoorbeeld de

consequenties van de (on)mogelijkheid van kruissubsidiëring en de opkomst van Internet-substituten).

3 P. Korteweg, Stop GSM-voordeel in Generatiefonds, *NRC Handelsblad*, zaterdag 3 juni 2000 (bladzijde 7)

Copyright © 2000 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)